

Περί μνημοσύνων λόγος (Άγιος Λουκάς Αρχιεπίσκοπος Κριμαίας)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Ιουνίου 4, 2020

Πάρα πολύ με στενοχωρεί το γεγονός ότι μερικοί από σας παρακολουθούν τις εκδηλώσεις των διαφόρων αιρετικών οργανώσεων, όπου μολύνουν τις καρδιές τους και αφομοιώνουν κάποιες δικές τους ψευδοδιδασκαλίες. Έτσι, για παράδειγμα, μερικοί λένε πως δεν χρειάζεται να προσευχόμαστε για τους νεκρούς και να τελούμε μνημόσυνα υπέρ αναπαύσεως των ψυχών τους. Γνωρίζετε όμως όλοι ότι κάθε Σάββατο και ιδίως την Μεγάλη Τεσσαρακοστή εμείς προσευχόμαστε υπέρ αναπαύσεως των κεκοιμημένων. Γι' αυτό πρέπει να στερεοποιηθούμε καλά σε **ότι διδάσκει περί των μνημοσύνων η Ορθόδοξη Εκκλησία** και να μην πιστεύουμε σ' αυτά που ακούμε από τους ανθρώπους που έχουν αποστατήσει από την Ορθόδοξη πίστη. Τι λοιπόν διδάσκει η Αγία μας Εκκλησία; Έχουμε αρχαίες μαρτυρίες οι οποίες μας βεβαιώνουν ότι ήδη οι Απόστολοι του Χριστού έκαναν δεήσεις υπέρ αναπαύσεως των νεκρών. Επίσης υπάρχουν μαρτυρίες και στα έργα των μεγάλων πατέρων και διδασκάλων της Εκκλησίας που μας βεβαιώνουν ότι στα πανάρχαια χρόνια, από τους πρώτους αιώνες του χριστιανισμού, οι χριστιανοί προσεύχονταν υπέρ των κεκοιμημένων και τελούσαν τα μνημόσυνα. Η πιο αρχαία λειτουργία είναι αυτή του αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου. Δέστε λοιπόν ποια επίκληση ή προσευχή υπέρ των κεκοιμημένων περιέχει αυτή η λειτουργία: *«Κύριε, ο Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός, ων εμνήσθημεν και ων ουκ εμνήσθημεν ορθοδόξων, Αυτός εκεί αυτούς ανάπασσον εν χώρα ζώντων, εν τη βασιλεία σου, εν τη τρυφή του παραδείσου, εν κόλποις Αβραάμ και Ισαάκ και Ιακώβ των Αγίων πατέρων ημών: όθεν απέδρα οδύνη, λύπη και στεναγμός, ένθα επισκοπεί το φως του προσώπου Σου και καταλάμπει διαπαντός. Ημών δε τα τέλη της ζωής, χριστιανά και ευάρεστα και αναμάρτητα εν ειρήνη κατεύθυνον, Κύριε, επισυνάγων ημάς υπό τους πόδας των εκλεκτών σου, ότε θέλεις και ως θέλεις, μόνον χωρίς αισχύνης και παραπτωμάτων, δια του μονογενούς Σου Υιού, Κυρίου δε και Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού, Αυτός γαρ εστίν ομόνος αναμάρτητος φανείς επί της γης, (εκφώνως) δι' όν και ημίν και αυτοίς, ως αγαθός Θεός και φιλόανθρωπος δεσπότης...»*.

Βλέπετε πόσο μοιάζει αυτή η πανάρχαια προσευχή μ' εκείνη την προσευχή που ακούμε κάθε φορά στην λειτουργία; *«Ο Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός...»*. Βρίσκουμε εδώ τα ίδια λόγια. Και αυτό μας δείχνει ότι αυτή η παράδοση της Εκκλησίας, να μνημονεύει δηλαδή τους κεκοιμημένους, έχει την αρχή της στα πανάρχαια χρόνια, στην εποχή των Αποστόλων και ότι πάντα η Εκκλησία προσευχόταν για τους νεκρούς.

Πέστε μου τώρα: ποιόν πρέπει να ακούμε, τους αποστάτες και αιρετικούς ή τον άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο; Ο θείος Χρυσόστομος λέει ότι δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι Απόστολοι καθόρισαν να διαβάζεται η προσευχή υπέρ των κεκοιμημένων πριν την αναφορά, πριν δηλαδή την στιγμή που αγιάζονται τα Τίμια Δώρα. Γνώριζαν ότι **μεγάλο όφελος έχουν απ' αυτό οι κεκοιμημένοι και ότι δεν είναι μάταιες οι προσφορές, οι προσευχές και οι ελεημοσύνες που δίνουμε υπέρ αυτών, ότι όλα αυτά τα έχει θεσπίσει το Άγιο Πνεύμα, για να ωφελείται ο ένας μέσω του άλλου.** Ας θυμόμαστε καλά αυτά τα λόγια, για να γνωρίζουμε και να πιστεύουμε ότι οι προσευχές και οι δεήσεις υπέρ των κεκοιμημένων καθιερώθηκαν από τους Αποστόλους, ή ακόμα, όπως λέει ο ιερός Χρυσόστομος, από το Άγιο Πνεύμα.

Και όχι μόνο στον καιρό της Καινής Διαθήκης τελούνται τα μνημόσυνα αλλά και στην Παλαιά Διαθήκη υπήρχαν δεήσεις και θυσίες υπέρ των νεκρών. Να τι λέει ο προφήτης Βαρούχ: *«Κύριε παντοκράτωρ, ο Θεός Ισραήλ, άκουσον δη της προσευχής των τεθνηκότων Ισραήλ και ιδίων των αμαρτανόντων εναντίον σου»* (Βαρ. 3, 4). ο προφήτης, όπως βλέπετε, μιλάει εδώ για τις προσευχές των ίδιων των νεκρών, οπότε και το πράγμα αυτό έχει για μας πολλή μεγάλη σημασία. Και θα το καταλάβετε απ' αυτά που θα πούμε παρακάτω. Αν ο προφήτης παρακαλά να ακούσει ο Θεός την προσευχή των κεκοιμημένων, τότε πρέπει και εμείς με τη δική μας προσευχή, να ενδυναμώσουμε τις δεήσεις τους.

Υπάρχει στην Αγία Γραφή, στην Παλαιά Διαθήκη, μία συγκεκριμένη αναφορά που μαρτυρεί ότι οι θυσίες υπέρ των νεκρών προσφέρονταν εκατοντάδες χρόνια πριν τη γέννηση του Χριστού. Εσείς δυστυχώς δεν γνωρίζετε την ιστορία των αγώνων που έκαναν οι αδελφοί Μακκαβαίοι, και πρώτος απ' αυτούς ο Ιούδας, κατά του ασεβή βασιλιά Αντιόχου του Επιφανούς, ο οποίος έβαλε σκοπό να εξαφανίσει την πίστη τού εβραϊκού λαού και να τον οδηγήσει στην ειδωλολατρεία. Είναι μία ιστορία πραγματικά καταπληκτική, όπου θαυμάζει κανείς τη γενναιότητα των αγωνιστών και τη δύναμη του Θεού. Ο Κύριος πάντα ήταν προστάτης τους στις μάχες και όμως μία μέρα κάποιος απ' αυτούς σκοτώθηκε. Ο Ιούδας στενοχωρήθηκε πολύ: *«Πώς Κύριε μπόρεσες Εσύ και μας άφησες;»* Όταν όμως είδαν τα ρούχα των σκοτωμένων, βρήκαν τα μικρά ειδώλια των θεών που οι άνδρες εκείνοι τα είχαν κλέψει απ' αυτούς, εναντίον των οποίων πολεμούσαν. Όλοι λυπήθηκαν πολύ και απευθύνθηκαν με την προσευχή στον Κύριο, ώστε να εξαλείψει την αμαρτία τους. Ο γενναίος Ιούδας συγκέντρωσε δύο χιλιάδες δραχμές ασήμι και τα έστειλε στην Ιερουσαλήμ, για να προσφέρουν θυσία υπέρ αυτών, για την εξιλέωση της αμαρτίας (Βλ. Β' Μακκ. 12,32-45). Αυτό δεν είναι η πιο ξεκάθαρη μαρτυρία για το ότι στην εποχή της Παλαιάς Διαθήκης, όχι μόνο τελούνταν δεήσεις αλλά και προσφέρονταν θυσίες υπέρ των κεκοιμημένων;

Από που προέρχονται οι αμφιβολίες αυτών οι οποίοι ακούνε τις ψευδοδιδασκαλίες των αιρετικών, των λουθηρανών παραδείγματος χάριν; Λένε ότι στην Αγία Γραφή

δεν υπάρχουν σαφείς αναφορές για την προσευχή υπέρ των κεκοιμημένων. Σημαίνει δηλαδή με αυτό ότι τέτοιες προσευχές δεν χρειάζονται, ή μήπως αυτές δεν είναι ευάρεστες στον Θεό; Ασφαλώς όχι, διότι ο Απόστολος Ιάκωβος στην καθολική του επιστολή παραγγέλλει τους πιστούς λέγοντας: «*εύχεσθε υπέρ αλλήλων*» (Ιακ. 5, 16). Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να προσευχόμαστε μόνο για τους ζωντανούς, τους ανθρώπους που έχουμε κοντά μας, διότι γνωρίζουμε ότι «*ουκ εστίν ο Θεός νεκρών, αλλά ζώντων*» (Μκ. 12, 27). Διότι ο ίδιος ο Κύριος Ιησούς Χριστός εμαρτύρησε ότι ενώπιον του Θεού όλοι είναι ζωντανοί.

Ο άνθρωπος πεθαίνει αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι με το θάνατο η ψυχή του παύει να υπάρχει. Το σώμα διαλύεται, η ψυχή όμως είναι αθάνατη. Η ψυχή ζει, όχι στον ίδιο με μας κόσμο. Η ζωή της είναι διαφορετική, όπως είναι διαφορετική η ζωή των αγίων τους οποίους οι αιρετικοί δεν τους τιμούν και δεν θεωρούν χρήσιμο να προσεύχονται σ' αυτούς. Αυτό δεν δείχνει πως δεν πιστεύουν στην αθανασία της ψυχής; Διότι αν πίστευαν ότι όλοι είναι ζωντανοί ενώπιον του Θεού, ότι «*ουκ εστίν ο Θεός νεκρών, αλλά ζώντων*», δεν θα έλεγαν ότι δεν χρειάζεται να μνημονεύουμε τους νεκρούς. Τότε θα καταλάβαιναν ότι η εντολή που δίνει ο απόστολος Ιάκωβος, με την οποία μας προτρέπει να προσευχόμαστε και γι' αυτούς που ζουν πλέον στον άλλο κόσμο.

Η άρνηση της αθανασίας της ψυχής, σημαίνει άρνηση του χριστιανισμού, διότι ο λόγος του Χριστού είναι λόγος για την αιώνια ζωή. Υπάρχει όμως η αιώνια ζωή, αν δεν υπάρχει η αθανασία της ψυχής; η άρνηση της αθανασίας της ψυχής σημαίνει περιφρόνηση όλων αυτών που είπε ο Κύριος για την μετά θάνατον ζωή, στην παραβολή Του για τον πλούσιο και τον πτωχό Λάζαρο (Βλ. Λκ. 16, 20-31). Αν και μερικοί δεν πιστεύουν στη μετά θάνατον ζωή και την αθανασία της ψυχής και γίνονται έτσι όμοιοι με τους υλιστές, εμείς ας έχουμε την σταθερή πίστη στο ότι υπάρχει ελπίδα γι' αυτούς που έχουν αφήσει αυτή την ζωή.

Πολύ συχνά, κάθε Σάββατο, ακούμε στη θεία λειτουργία τον λόγο του αγίου αποστόλου Παύλου που λέει: «*Ου θέλομεν δε υμάς αγνοείν, αδελφοί, περί των κεκοιμημένων, ίνα μη λυπήσθε καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα: ει γαρ πιστεύομεν ότι Ιησούς απέθανε και ανέστη, ούτω και ο Θεός τους κοιμηθέντας δια του Ιησού άξει συν αυτώ. τούτο γαρ υμίν λέγομεν εν λόγω Κυρίου, ότι ημείς οι ζώντες, οι περιλειπόμενοι εις την παρουσίαν του Κυρίου, ου μη φθάσωμεν τους κοιμηθέντας ότι αυτός ο Κύριος, εν κελεύσματι, εν φωνή αρχαγγέλου και εν σάλπιγγι Θεού καταβήσεται απ' ουρανού, και οι νεκροί εν Χριστώ αναστήσονται πρώτον, έπειτα ημείς οι ζώντες οι περιλειπόμενοι, άμα συν αυτοίς αρπαγησόμεθα εν νεφέλαις, εις απάντησιν του Κυρίου εις αέρα, και ούτω πάντοτε συν Κυρίω εσόμεθα*» (Α' Θεσ. 4, 13-17). «*Τους κοιμηθέντας δια του Ιησού*» σημαίνει «*αυτούς που πέθαναν έχοντας πίστη στον Χριστό*». Και αυτούς ο Θεός θα τους φέρει μαζί του, εκεί όπου ζει Εκείνος. Πολλοί από τους ανθρώπους, ίσως η συντριπτική πλειοψηφία, πεθαίνουν

χωρίς να προλάβουν να καθαρίσουν τις αμαρτίες τους με τα δάκρυα της μετανοίας. Τέτοιοι είναι οι περισσότεροι και όμως ο απόστολος λέει να μην λυπόμαστε, διότι και αυτούς για την πίστη τους στον Χριστό, ο Θεός μπορεί να τους φέρει μαζί του. Και ότι μπορούν να συγχωρεθούν οι αμαρτίες αυτών που δεν πρόλαβαν να φέρουν τους αξίους καρπούς της μετανοίας. Δεν μας το λέει καθαρά ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός; *«Πάσα αμαρτία και βλασφημία αφεθήσεται τοις ανθρώποις, η δε του Πνεύματος βλασφημία, ουκ αφεθήσεται τοις ανθρώποις»* (Μτ.12, 31-32). Η βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος δεν θα συγχωρεθεί ούτε σ' αυτή τη ζωή ούτε στη μέλλουσα. Οι μικρότερες όμως αμαρτίες μπορούν να συγχωρεθούν στη μέλλουσα ζωή. Γι' αυτό πρέπει να πιστεύουμε ότι οι κεκοιμημένοι μας, ακόμα και αυτοί που είχαν κάνει στη ζωή τους πολλές αμαρτίες, μπορούν να βρουν ανακούφιση στην άλλη ζωή, διότι εύσπλαχνος είναι ο Θεός και αγαπάει όλους. Το ίδιο νόημα έχουν και άλλα λόγια του Χριστού: *«Μη φοβηθήτε από των αποκτενόντων το σώμα, και μετά ταύτα μη εχόντων περισσότερον τι ποιήσαι. Υποδείξω δε υμίν τί να φοβηθήτε, φοβήθητε τον μετά το αποκτείναι έχοντα εξουσίαν εμβαλείν εις την γέενναν: ναί λέγω υμίν, τούτον φοβήθητε»* (Λκ. 12,4-5). Δεν είπε ο Χριστός ότι πρέπει να φοβόμαστε αυτόν που μετά το θάνατο ρίχνει στην γέεννα, αλλά είπε αυτόν να φοβόμαστε που μπορεί, έχει εξουσία, μετά το θάνατο να μας ρίξει στην γέεννα, μπορεί να ρίξει, αλλά μπορεί και να λυπηθεί και να ελεήσει.

Ο Λούθηρος, οι δικοί του οπαδοί και οι άλλοι αιρετικοί δεν δέχονται την συγχώρεση των πεθαμένων και στηρίζουν αυτή την αιρετική τους αντίληψη στο εξής κείμενο της Αγίας Γραφής: *«Τους γαρ πάντας ημάς φανερωθήναι δει έμπροσθεν του βήματος του Χριστού, ίνα κομίσηται έκαστος τα δια του σώματος προς ά έπραξεν, είτε αγαθόν είτε κακόν»* (Β' Κορ. 5, 10). Και λένε πως δεν υπάρχει ανάγκη να προσευχόμαστε για τους κεκοιμημένους, γιατί έτσι και αλλιώς ο καθένας θα πάρει ανάλογα με τα όσα έπραξε. Αυτό όμως το λέει ο απόστολος εννοώντας όχι την Φοβερά Κρίση αλλά την προκαταρκτική εκείνη κρίση που περνάει κάθε άνθρωπος μετά το θάνατό του. Και η απόφαση που λαμβάνεται σ' αυτή την κρίση, μπορεί να είναι διαφορετική απ' εκείνη που θα ληφθεί μετά, στη Μεγάλη και Φοβερά Κρίση.

Οι λουθηρανοί και μαζί τους οι άλλοι αιρετικοί επαναλαμβάνουν αυτό που έλεγαν κάποτε οι αιρετικοί των πρώτων αιώνων: *«Αν ήταν αλήθεια ότι η προσευχή μπορεί να αλλάξει την τύχη των πεθαμένων, τότε θα σώζονταν όλοι»*. Τι κακία! Σαν να μην θέλουν αυτοί να σωθούν όλοι οι άνθρωποι! Ο Θεός όμως το θέλει. Ο Κύριος δεν θέλει να χαθεί ούτε ένας άνθρωπος. Θέλει όλοι να σωθούν, και αν υπάρχει δυνατότητα οι δεήσεις και οι προσφορές μας υπέρ των κεκοιμημένων να αλλάξουν την τύχη τους στη μετά θάνατον ζωή, αυτό δεν είναι χαρά και για τον Θεό και για τους αγγέλους του και όλους εμάς; Μόνο ο εχθρός μας ο διάβολος δεν θέλει να σωθούν οι άνθρωποι. Κι όμως ο Θεός θέλει να σώσει όλους τους ανθρώπους.

Αυτοί που θεωρούν περιττές τις προσευχές υπέρ των νεκρών, σαν να μην το θέλουν,

αφού στηρίζονται επίσης στα λόγια του Ψαλμωδού: «*Εν δε τω Άδη τίς εξομολογήσεται σοι;*» (Ψαλ. 6, 6). Λένε λοιπόν ότι σύμφωνα με το λόγο του προφήτη, στον Άδη δεν υπάρχει δυνατότητα εξομολόγησης. Ναι, πραγματικά, έτσι όπως εξομολογούμαστε εμείς στον ιερέα, κανείς δεν μπορεί να εξομολογηθεί εκεί. Και τι είναι η αληθινή εξομολόγηση που εξαλείφει τις αμαρτίες μας; Η αληθινή εξομολόγηση είναι αυτή όταν μετά την εξομολόγηση των αμαρτιών στον ιερέα ακολουθεί η αλλαγή της στάσης ζωής, η διόρθωση του δρόμου και η απόφαση να μην επαναλαμβάνουμε τις αμαρτίες για τις οποίες είχαμε μετανοήσει. Τέτοια εξομολόγηση ασφαλώς δεν είναι δυνατή για τους πεθαμένους, διότι όλα τελείωσαν και δεν υπάρχει δυνατότητα να αλλάξουν τη ζωή τους, διότι δεν υπάρχει η ζωή που θα μπορούσαν να αλλάξουν. Αυτοί οι αδελφοί μας που πέθαναν μέσα στην αμαρτία και τώρα απολογούνται για τη ζωή τους, ενώπιον του Θεού στην πρώτη κρίση, αυτοί τώρα στενοχωρούνται και μετανοούν για την περασμένη τους ζωή, για το ότι δεν έφεραν σ' εκείνη τη ζωή τους άξιους καρπούς της μετανοίας. Και βέβαια μπορούν την στενοχώρια τους αυτή και την μετάνοια να την προσφέρουν στον Θεό και να ζητάνε το έλεός του.

Ας τους βοηθήσουμε με τις δικές μας προσευχές, γιατί **οι προσευχές μας είναι δείγμα της αγάπης μας προς αυτούς και η αγάπη είναι μία δύναμη ανυπέρβλητη**. Η αγάπη είναι από τον Θεό, η αγάπη ποτέ δεν εκλείπει και κάθε προσφορά της αγάπης αυτής, κάθε προσευχή μας για τους κεκοιμημένους συγγενείς μας είναι ευάρεστη στον Θεό, όπως Του είναι ευάρεστο κάθε δείγμα της αγάπης μας προς τους άλλους.

Πρέπει λοιπόν πάντα να προσευχόμαστε για τους κεκοιμημένους. Για όλους; Όχι. Η αγία μας Εκκλησία μας διδάσκει πως υπάρχουν άνθρωποι για τους οποίους δεν πρέπει να προσευχόμαστε. Είναι αυτοί που πέθαναν έχοντας μίσος για τον Θεό, μίσος για τον Χριστό, αυτοί που πέθαναν μέσα στην αθεΐα, οι αμετανόητοι αμαρτωλοί. Για τέτοιους ανθρώπους ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος γράφει το εξής: «*Εάν τις ιδή τον αδελφόν αυτού αμαρτάνοντα αμαρτίαν μη προς θάνατον, αιτήσεται, και δώσει αυτώ ζωήν, τοις αμαρτάνουσι μη προς θάνατον. Εστί αμαρτία προς θάνατον: ου περί εκείνης λέγω ίνα ερωτήση*» (Α' Ιω. 5, 16). Όποιος έκανε θανάσιμες αμαρτίες, αμαρτίες που δεν μπορούν να συγχωρεθούν ούτε σ' αυτή τη ζωή ούτε στη μέλλουσα (η βλασφημία κατά του Θεού, η άρνηση της υπάρξεως Του και η περιφρόνηση του θείου νόμου) και πέθανε αμετανόητος, αυτός δεν μπορεί να έχει ανακούφιση στη μετά θάνατον ζωή.

Υπάρχει και ένα άλλο πολύ αποτελεσματικό μέσο να βοηθήσουμε τους νεκρούς μας. Η αγία μας Εκκλησία από πολύ παλαιά δίνει μεγάλη σημασία στα έργα της ελεημοσύνης υπέρ των κεκοιμημένων. Την μεγαλύτερη όμως σημασία η Εκκλησία δίνει στη μνημόνευση των κεκοιμημένων κατά τη θεία λειτουργία. Πριν τελέσει ο ιερέας το μυστήριο βγάζει στην προσκομιδή τα

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

μερίδια υπέρ των κεκοιμημένων τα οποία προς το τέλος της λειτουργίας τοποθετούνται μέσα στο άγιο ποτήριο. Τότε ο ιερέας διαβάζει την έξης προσευχή: *«Απόπλυνον, Κύριε, τα αμαρτήματα των ενθάδεμνημονευθέντων δούλων σου τω Αίματί σου ταις αγίαις πρεσβείαις της Θεοτόκου και πάντων σου των Αγίων. Αμήν»*. Τι λοιπόν, δεν μπορεί ο Παντοδύναμος Κύριος με το Αίμα του να αποπλύνει τις αμαρτίες των κεκοιμημένων τα ονόματα των οποίων μνημονεύτηκαν στην προσκομιδή;

Ας μην περιφρονούμε τα μεγάλα και σπουδαία αυτά μέσα με τα οποία **μπορούμε να βοηθήσουμε τους νεκρούς μας**. Ας μην ξεχνάμε την μεγάλη σημασία της προσευχής και της ελεημοσύνης υπέρ των κεκοιμημένων... Αμήν.

(Από το βιβλίο: Αγίου Λουκά Επισκόπου Συμφερουπόλεως: «Λόγοι και ομιλίες» που εκφωνήθηκαν στη Συμφερούπολη, Τόμος Γ', Σελίδες 104-114, Εκδόσεις «Ορθόδοξος Κυψέλη»)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: orp.gr)